

31 Kras pásma Branné – pruhy vápenců táhnoucí se přes několik horských hřebenů

V délce téměř 40 kilometrů ve směru JJZ–SSV se táhnou nesouvislé pruhy a izolované menší polohy krystalických vápenců. Pásmo začíná blízko Bohutína u Šumperku, pokračuje přes západní svahy Jeseníků v místě Ramzovského sedla a dále tvoří jižní a východní okraj Rychlebských hor. Od sedla Na Pomezí pokračuje směrem na sever, kde je ukončeno částečně pootočenou krou u obce Vápenná.

Vápence pásma Branné prodělaly podobný vývoj jako vápence okolních oblastí. Ještě v době variského vrásnění byly rozlámány a později zatlačeny do podzemí. Postupně prodělaly přeměnu ve vápence krystalické. Když pak

Smrčnické propadání, jeden z mála povrchových krasových jevů pásma Branné

byly postupně během alpinského vrásnění opětovně vyzdviženy, začaly podléhat intenzivnímu krasovění.

Největší a nejvýznamnější ze sedmi oddělených krasových území pásma Branné je kras Na Pomezí. Je v něm evidováno 10 jeskyní. K nim se řadí jeskyně Na Pomezí, které jsou nejdelším a nejrozsáhlejším jeskynním systémem vytvořeným v mramorech na území celé České republiky. Dvě vzájemně izolovaná krasová území jsou vymezena u obce Vápenná a je v nich známo 15 jeskyní. Menší ostrůvky se pak nacházejí v karbonátových pruzích krasu mezi Rudou nad Moravou a Bohdíkovem, dalším je pak kras u Hanušovic, kras u Branné, kras u Horní Lipové a kras u Ostružné.

Celkem je ve všech krasových oblastech pásma Branné evidováno 72 jeskyní a většina z nich byla objevena při těžbě mramoru. Povrchově krasové jevy jsou zde vyvinuty nedokonale a ojediněle, vyskytují se závrtý, různé typy škrapů, propadání a vývěry.

Vzhledem k tomu, že byla většina jeskyní odkryta v relativně nedávné době, podzemní prostory postrádají nálezy, které by dokládaly osídlení lidí v pravěku. Stejně tak je to s pozůstatky pleistocenní zvířeny. Většina z těchto jeskyní je však dnes vyhledávaným zimovištěm netopýrů a vrápenců.

Pod Ramzovským sedlem se nachází malé krasové území – kras u Ostružné

32 Kras Na Pomezí s nejrozsáhlejším jeskynním systémem v krystalických vápencích (mramorech)

Pruh krystalických vápenců krasu Na Pomezí o mocnosti 200 až 250 metrů se táhne v pásmu 300–500 metrů mezi sedlem Na Pomezí a hřebenem Smrčnicku o nadmořské výšce 799 metrů. V ukloněných polohách karbonátů byly krasové jevy tohoto území spoluutvářeny vodami jedné hydrografické soustavy. V současné době nemáme o přesném průběhu krasových vodotečí v podzemí informace. Z povrchových krasových jevů bylo dříve známo pouze Smrčnické propadání, tvořené poloslepým údolím s 6 metrů vysokou závěrovou skalní stěnou na jeho konci a několika menšími závrtky se sedimentární výplní. Pozoruhodným jevem, zjištěným při ložiskovém průzkumu, je pohřbené vodní koryto ve svahu na plošině vysoko nad jeskyněmi Na Pomezí. Většina významných jeskyní krasu Na Pomezí byla objevena až ve 30. a 40. letech 20. století, především při těžbě mramoru.

V současné době tři největší jeskyně, jeskyně Na Pomezí, Liščí díra a Rasovna, tvoří geneticky jednotnou souvislou a vzájemně propojenou jeskynní soustavu. Speleologicky bylo propojení ověřeno jen mezi jeskyněmi Na Pomezí a Liščí dírou. Spojení mezi jeskyní Rasovna a jeskyní Na Pomezí tvoří neprůstupný systém puklin dlouhý cca 25 metrů. O vzájemné

Nápis „Kurt Höhle“
ve stropních partiích
Bahenního dómu

souvislosti těchto jeskyní však není pochyb. Všechny tyto jeskyně patří dnes k významným zimovištím letounů.

Při postupu těžby v Havránkově lomu byly nejdříve objeveny dvě úzké, rourovité propasti, a krátce na to dne 31. 7. 1936 propastovitá jeskyně Rasovna pozoruhodná svým rozsahem, vývojem a bohatou výzdobou. Tato ponorová jeskyně vznikla blízko rozhraní mramorů a nekrasových hornin (kvarcitů). V současné době má délku 270 metrů a strmě upadá do hloubky 60 metrů. Jedná se o systém propastovitých prostor přecházejících do větších dómů, ze kterých vybíhají horizontální odbočky a komíny. Nejdelší z těchto odboček tvoří systém puklinových chodbiček o celkové délce 70 metrů. Je ukončena bohatou a zachovalou krápníkovou výzdobou, která uzavírá další možné pokračování. Nejnižší partie systému tvoří spleť nízkých chodeb oddělených výrazně modelovanými skalními přepážkami. Největší pozoruhodností v tomto úseku jeskyně je strop s elipsovíťmi prohlubenímami zdobenými facetami, připomínající želví krunýře. Dno jeskyně je pokryto mocnými mazlavými nánosy tmavých jílovito-hlinitých sedimentů. Bohatá krápníková výzdoba v hlavních prostorách Rasovny byla z velké části vylámana a zničena. První zpráva o jeskyni vznikla ještě v roce objevu, podrobnější popis Rasovny vznikl až o půl století později. Zajímavá je skutečnost, že jeskyni Rasovnu zcela opomíjí ve své publikaci Severomoravský kras Vladimír Panoš. Zaznamenává pouze nesprávný rok objevu jeskyně Na Pomezí (1936). Zřejmě došlo k této špatné interpretaci proto, že jeskyně Rasovna byla v 50. letech, kdy v oblasti krasů severní Moravy V. Panoš zkoumal, patrně opomenuta a písemnou zmínku o objevu Rasovny z roku 1936 přikládal z nedostatku informací právě objevu jeskyně Na Pomezí.

Zimující vrápenci malí v horních částech Královského dómu

Vchod do jeskyně Rasovny